

ZENEI NEVELÉS VÁRANDÓSSÁGTÓL 3 ÉVES KORIG A BARCSI VÁROSI KÖNYVTÁRBAN

Munkácsi Lili¹ beszélgetőtársai: Sziács Lászlóné Marika könyvtárvezető és
Molnár Marietta védőnő

„Nem lehet egészen boldog ember, akinek nem öröm a zene. Erre az örömrre azonban tanítani kell az emberiséget, mert magától nem jut el odáig.”²

„Arra a kérdésre, hogy mikor kezdődjék a gyermek zenei nevelése, azt találtam felelni: kilenc hónappal a születése előtt. Első percben tréfára vették, de később igazat adtak. Az anya nemcsak testét adja gyermekének, lelkét is a magáéból építi fel... még tovább mennék: nem is a gyermek: az anya születése előtt kilenc hónappal kezdődik a gyermek zenei nevelése.”³

Kodály szavaiból egyértelműen kiolvashatjuk, mennyire fontos egy ember életében a zene szeretete. Erre a szeretetre azonban tanítani kell, és ezt a tanítást nem lehet elég hamar elkezdni. Ezt alátámasztja, hogy a magzat már a második trimeszter kezdetén képes az auditív ingereket a bőrén keresztül érzékelni. A mozgás már várandósság alatt is nagyon fontos a babák számára, a szervezett hangok közbeni mozdulatok (pl. terhes torna) sokkal nagyobb mértékben elősegíti fejlődésüket, mint a passzív zenehallgatás.

¹ Munkácsi Lili, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet Intézet IV. éves zongoraszakos hallgatója a 2025/26. tanévben.

² Az idézet forrása Kodály 1951. július 22-én elmondott Gyermeknap beszéde, amelyben a zenei nevelés jelentőségéről beszélt. A beszéd később több Kodály-kötetben is megjelent, például a Néphagyomány és zenekultúra című gyűjteményben.

³ Az idézet forrása Kodály Zoltánnak az 1953-as kecskeméti zenei nevelési konferencián elhangzott beszédéhez köthető, amely később bekerült a Visszatekintés című, Bónis Ferenc szerkesztette gyűjteménybe is, ahol Kodály zenei neveléssel kapcsolatos írásai és előadásai olvashatók.

A zenei nevelés fő célja 0-3 éves korban az örömszerzés, az érdeklődés felkeltése, illetve a „fülek kinyitása”. Ez nem csak zenei hangok segítségével történhet; érdemes felhívni a gyerekek figyelmét különböző zörejekre, neszekre. Meghallgathatjuk a madarak énekét, a mentőautó szirénázását vagy a víz csepegését. Ha ilyen különböző hangokra rendszeresen felhívják a gyermek figyelmét, egy idő után magától is rácsodálkozik majd ezekre, figyelmesebben hallgatja őket.

A zenei nevelés középpontjába az éneklést kell helyezni. A gyerekek örülnek, megnyugszanak, ha szüleik énekhangját hallhatják, a közös játék, mondókázás pedig mélyíti a kapcsolatukat. Természetesen nem mindegy, hogy milyen zenékkal találkoznak a kisgyermek. Mivel ennyi idős korban válogatás nélkül mindent befogadnak, nagyon fontos, hogy nekik való, igényes zenével vegyük őket körbe. Ilyen értékes zenét a magyar néphagyományból, népdalok és műdalok közül válogathatunk. A gépzene káros lehet a gyerekek számára, mert személyes kapcsolat nélkül is szól, a háttérben bekapcsolt rádiót gyakran csak zörejként fogják fel. Ez ellentétben áll a célkitűzéssel, hogy a figyelmes hallgatásra neveljük a gyerekeket; arról nem is beszélve, hogy ha egy túl nagy hangterjedelmű dallamot sokszor hallanak és utánozni próbálnak, saját hallásuknak és hangszalagjaiknak is ártanak.

Az ének és a mondóka nem csak a zenei készségeket fejleszti. Mivel a mondókákat a megszokottnál jobban artikulálva, szélsőségesebb hangsúlyokkal és nagyobb amplitúdójú dallamívvel szoktuk mondani, remek lehetőséget biztosítanak a gyerekek számára, hogy megfigyeljék bizonyos hangok képzését, ezek utánzásával a beszédképességük is fejlődik. Fontos, hogy olyan mondókákat és énekeket válasszunk, amelyek a magyar nyelv hangsúlyait pontosan követik, hogy a gyerekek helyesen sajátíthassák el a nyelv apró rezdüléseit is.

Gyermek és felnőtt közös éneke mindig játék közben történik, ez természetesen rendszerint mozgással párosul, ezzel is fejlesztve a gyermek motoros készségeit. Játék közben a képzelőerő is fejlődik, a vidám élmények pedig arra ösztönzik a gyerekeket, hogy maguktól is dúdolgassanak, hangicsáljanak.

Munkácsi Lili zongoratanár-jelölt, az interjú szerzője

Egy átlagos zenei képzettségű szülő számára nem könnyű feladat a fent említett kritériumok mentén kiválogatni a kisgyermekek számára megfelelő zenét. Ebben nyújthat segítséget a ringató vagy zenebölcsődei foglalkozás. Egy ilyen foglalkozás legalább annyira szól a szülőknek, mint a gyerekeknek. 30-45 perc alatt értékes dalokkal és mondókákkal ismerkedhetnek meg és minőségi időt tölthetnek a gyermekükkel. Az újdonsült szülők élettere gyerekvállaláskor általában beszűkül, ezen segíthet a zenebölcső, hiszen kiszakadhatnak az otthoni rutinból, és más szülőkkel ismerkedhetnek meg. A foglalkozás alatt közösen énekelnek, tanulnak, utána pedig beszélgetnek, új barátságok szövődhetnek. Nincs ez másképp a gyerekeknél sem, akik így már a bölcsőde előtt is ízelítőt kaphatnak abból, milyen egy közösséghez tartozni, több gyerekkel osztozni a felnőttek figyelmén; ez megkönnyítheti a bölcsődébe vagy óvodába való beszoktatás időszakát is.

2026 tavaszán abban a lehetőségben volt részem, hogy közelebbi betekintést nyerhettem egy heti rendszerességgel megszervezésre kerülő zenebölcsődei foglalkozás menetébe és hátterébe.

Molnár Marietta védőnőként dolgozik Barcson, és 2025 júniusa óta baba-mama klub keretein belül szervez zenés foglalkozásokat a barcsi szülőknek és 0-3 éves

gyermeküknek. Az alkalmak a Barcsi Városi Könyvtárban kerülnek megrendezésre. Fontos megemlíteni *Sziács Lászlónét* (Marikát) is, aki a könyvtár igazgatója, és a kezdetektől fogva lelkesen támogatja Marietta kezdeményezését. A hangok világa hozzá is közel áll, ugyanis ő hangfürdővezetőként is tevékenykedik, hangtálak és egyéb hangszerek megszólaltatásával segít a hallgatóságnak relaxálni. A hangfürdő bármely korosztály számára pozitív hatással lehet, Marika tartott már alkalmakat gyerekeknek és időseknek is. Alkalmanként a zenébölcsein is részt vesz, ilyenkor egy 5-10 perces blokkban különféle hangszereket szólaltat meg, melyek közül néhányat a gyerekek is a kezükbe vehetnek, kipróbálhatnak.

2026. április 2-án interjút készítettem Mariettával és Marikával a Barcsi Városi Könyvtárban. A beszélgetésen Kertész Attila tanár úr is részt vett, értékes kérdésekkel és hozzászólásokkal egészítve ki azt.

Molnár Marietta védőnő,

Milyen szerepe volt, illetve van a zenének az életében?

M.M.: A családomban nincs zenész, de remélem, hogy tehetséges kislányom egész életét végig kíséri majd a zene szeretete. Kisiskolásként kezdtem el énekelni, tanáraim felfedezték tiszta, szép hangomat, így szólókat is énekelhettem az iskolai énekkarokban. Egyre több örömet jelentett az éneklés, ezért magánének órákat is vettem, majd tagja lettem a Barcsi Bárdos Lajos Vegyeskarnak, amelynek ma is énekese, szólistája vagyok, sok jelentős sikernek a részese.

Sziács Lászlóné Marika könyvtárvezető

Sz.L.: Az én családomban jobban jelen volt a zene. A nagypám az 1930-as években lakodalmakban cimbalmozott, édesanyám pedig Barcson a templomban énekelt. Én hat évig jártam zeneiskolába, először furulyázni, majd trombitálni tanultam, zenekarban is játszottam. Felnőttként pedig énekarban is énekeltem. A hangtálakkal egy tanfolyamon ismerkedtem meg, fantasztikus rezgésük volt, és ez engem teljesen magával ragadott. Ezután megszereztem néhány könyvet, ami a hangról, a rezgésről, a hangtálakról szól. Folyamatosan képzem magam, azóta több hangtálas tanfolyamon is részt vettem, és a hangszertáramat is egyfolytában bővitem.

Mi motivált, hogy elkezdj zenebölcsi foglalkozásokat tartani?

M.M.: Tudtam, hogy Barcson évek óta nem volt ilyen gyermekeknek szóló foglalkozás. Védőnői tanulmányaim alatt is sokat hallottam és tanultam a zene rendkívüli szerepének lehetőségéről a kisgyermek életében, így késztetést éreztem arra, hogy megpróbáljam elindítani ezeket az alkalmakat, amelyekre egy már zeneileg aktívan tevékenykedő védőnő kollégám is buzdított.

Hogyan választottad ki a helyszínt?

M.M.: A védőnői munkámba sikerült beépíteni a zenebölcsit baba-mama foglalkozás keretében, viszont nem volt olyan helyiségünk, amiben meg lehetett volna ezt valósítani. Ezért kértem az önkormányzat segítségét, akik a városi könyvtárhoz irányítottak. Sziács Lászlóné igazgatónő örömmel fogadta kezdeményezésemet, így indult kapcsolatunk.

Sz.L.: Én mindig is szerettem volna egy babás foglalkozást a könyvtárba, de nem volt kontaktom. Amikor hallottam erről a lehetőségről, egyből lecsaptam rá. Nekünk az a fontos, hogy jöjjenek a gyerekek, a szülők, minden alkalmat megragadunk, hogy bevonzzuk őket. Ez fantasztikus, hogy a babák és a szüleik jönnek a könyvtárba, beszívják a könyvtár levegőjét, és még el sem sietnek utána! Van, aki beiratkozik és kölcsönöz is. Úgyhogy ez az együttműködés kölcsönösen nagyon jó.

Miben tér el ez a foglalkozás a bölcsődei zenei neveléstől?

M.M.: Az én foglalkozásom közösségbe még nem járó 0-3 éves gyerekeknek szól. Heti rendszerességgel, minden péntek délelőtt tartok zenébölcseit, fél órás időtartamban. Igyekszem nagyon változatos, komplex foglalkozásokat tartani. Nagyra értékelem Forrai Katalin munkásságát, zenepedagógiai rendszerét, változatos módszertanát. Tanulmányai alapján építem fel az együttléteket, kibővítve saját gyakorlati tapasztalataimmal. Nagyon fontosnak érzem a kodályi alapelvek érvényesülését, az éneklés központi szerepét, amely, ha jól csináljuk kihathat a gyermek egész életére. A komplexitás fontos részének tartom a népművészeti elemek beépítését is a foglalkozások tartalmi részébe.

Hogyan épül fel egy alkalom, milyen részei vannak?

M.M.: Alapvetően három részre tagolódik. Mindig van egy nyitódal, ez a *Pál, Kata, Péter...*, és összekötöttem az *Én kis kertem kerteltem* kezdetű tenyeresdi énekkel. Ezt általában bazsarózsával szoktuk énekelni, és gyakran alkalomnak, időjárásnak megfelelően mást csempészek bele, tehát bazsarózsa helyett almafát, virágokat vagy kukoricát is ültethetünk. A nyitódalok után az ölbéli dalok következnek, ahol testsimogatós, testismergetős mondókákat mondunk. Vannak ritmikus dalok, mondókák, höcögtető, lovagoltatók. Ezután szoktam furulyázni egyet vagy kettőt, ezt a mozgásos rész követi: felállunk, megyünk körbe-körbe, ritmikus, mutogatós dalokat éneklünk, leguggolunk, táncolunk, a gyerekeknek futkározni is van lehetőségük. Mikor azt látom, hogy elfáradtak, leültetem őket. Van egy kis „varázzsák”, teli játékhangszerekkel, ezt szoktam kiborítani. Egyébként a gyerekek az elejétől fogva erre készülnek, de mindig türelmesen kivárik. Ilyenkor megismerkednek a hangszerekkel, és emellett szoktunk régi és új dalokat énekelni. A foglalkozást egy-egy záródallal szoktuk befejezni. Például *Ha jó a kedved, üsd a tenyered* kezdetű dallal. A gyerekek nagyon szeretik, élvezettel tapsolnak, dobolnak, csettintenek, majd egy „hejhó” kiáltással fejezik be az éneklést.

Milyen kellékeket szoktál használni?

M.M. Ritmushangszereket természetesen, de nagyon fontos a furulya használata. Igyekszem folyamatosan ötleteket gyűjteni; bábozni például mostanában kezdtem el, általában a dalokhoz kapcsolódó állat-bábokkal. Nagyon élvezik a gyerekek, mint minden vizuális megoldást is a dalok éneklése közben. A gyerekek számára ez más fajta inger, és a memóriájukat is jól lehet vele fejleszteni.

Szoktál pusztán hangulatkeltés céljából is énekelni?

M.M.: Igen, szoktam. Amikor a varázsszákból előkerülő hangszerekkel foglalkoznak a gyerekek, olyankor szoktam egy nagyobb hangterjedelmű, hatásos népdalt elénekelni. Ilyenkor általában felfigyelnek, hiába vannak elfoglalva a játékkal, egy idő után azt veszem észre, hogy csend lett, hogy odafigyel rám mindenki. Ezt tapasztalom furulya-szólóim alkalmával is.

Hogyan tanuljátok meg az új dalokat?

M.M.: Kis cetlikén szoktam behozni az új dalok szövegeit, ezeket ilyenkor kiosztom a szülők között. Először egyedül éneklek el a dalt, majd kétszer-háromszor közösen is elismételjük. A dalszövegeket a szülők hazavihetik, otthon is tanulhatják, énekelhetik a gyerekeiknek.

Mi alapján választod ki, hogy egy adott napon milyen énekek hangozzanak el?

M.M.: Tematikusan építem fel a foglalkozásokat. Igyekszem figyelembe venni az évszakokat, az időjárást, a közelgő ünnepeket, születés- névnapokat, világnapokat.

A szülők hogyan értesülnek arról, hogy van ilyen foglalkozás?

M.M.: A védőnői munkám során, családlátogatások alkalmából szoktam énekelni, mondókázni a gyerekeknek, és igyekszem a szülőket is erre tanítani. A

védőnő kollégáim is szokták hirdetni a zenebölcsit az ő gondozottjaik számára. Ezen felül van egy barcsi védőnői Facebook csoportunk, amiben a szülők is benne vannak. Itt minden héten meghirdetem a foglalkozásokat, itt is lehet jelentkezni rá. Egyszerre maximum 10 gyereket várok, heten, nyolcan mindig szoktak lenni.

Mennyire változó a csoport összetétele?

M.M.: 2025 júniusában kezdtem el ezeket a foglalkozásokat tartani; van, aki azóta is rendszeresen jár, de természetesen cserélődnek a tagok, újak csatlakoznak.

Az új résztvevők milyen gyorsan szoktak feloldódni?

M.M.: Tapasztalataim sokrétűek. Van, aki már az első alkalomnál feloldódik, aktív részese a foglalkozásnak, mutogat és énekel. Viszont olyanok is vannak, akiknek hónapokra van szükségük a feloldódáshoz. Egy kislányt szoktam mindig felhozni példaként. Ő az elejétől kezdve járt, minden héten eljött az édesanyjával. Eleinte nagyon visszahúzódó volt, olyannyira, hogy a babzsákok köré, a foglalkozás körébe sem tudtuk behívni egyáltalán. Sokat sírt, a gyerekkönyvtár másik felében tudta csak az anyukája megvigasztalni. Onnan néha-néha kikukucskált, de közelebb jönni nem mert. Az ezt követő alkalmakon aztán mindig egyre közelebb és közelebb merészkedett hozzánk. Mielőtt elment a bölcsődébe, addigra már a kör közepén táncolt. Ezt én óriási eredményként éltem meg, és hatalmas boldogsággal töltött el.

A szülőkre milyen hatással van egy ilyen alkalom?

M.M.: Azt látom, hogy megnyugtatja őket, igen jó hatásfokkal. A kis közösségünknek is óriási szerepe van. Mivel otthon vannak a kisbabával, az otthoni életük sokszor nagyon monoton, unalmas is lehet. A zenebölcsi az ő részükre is kikapcsolódás. Az a tapasztalatom, hogy aki kicsit kedvetlenebbül jött, ő is feltöltődve, boldogan, mosolyogva, élményekkel telve megy haza.

Milyen forrásokból választasz dalokat és mondókákat?

M.M.: Gyermekkoromban édesanyámtól sok éneket és mondókát tanultam. Ezek a mai napig bennem élnek, igyekszem átadni őket a gyerekeknek. Emellett folyamatosan tanulok, képzem magam a szakirodalomból, kortárs írók, költők verseiből. Gyerekdalokat elsősorban Forrai Katalin köteteiből szoktam válogatni. Könyvei, az *Ének a bölcsődében* és az *Ének az óvodában* az alapok, amire építkezem. Gróh Ilona *Ringató* köteteit is nagyon szeretem és gyakran használom, sokszor a hangulatkeltő dalokat is innen választom. Falvay Károly *Ritmikus mozgás, énekes játék* című könyvét is szoktam használni. Igaz, ez

nagyobbaknak szól, de rengeteg dalt és ötletet tudok belőle meríteni. Mondókákat és verseket többek között Füzesi Zsuzsa és Czeglédi Csilla könyveiből válogatom.

Mi ad neked erőt és motivációt, hogy hétről hétre készülj, időt és energiát fektess a zenebölcsibe?

M.M.: Engem nagyon feltölt, egy rosszul kezdődő napomat is képes megfordítani, olyan boldogságot és élményt ad egy-egy sikeres foglalkozás, amit kifejezni sem tudok. Persze nem csak saját magam miatt csinálom, hanem mert látom a gyermekeken, a szülőkön is, hogy milyen hatással van rájuk. A gyerekek hétről hétre megváltoznak, tapasztalható a személyiség fejlődésük, az idegrendszerükre, a beszédképességükre nagyon pozitívan hat a zenei élmény. Nem tántorít vissza az sem, ha egy-egy alkalommal az időjárási viszonyok vagy betegség miatt kevesebben jönnek, akkor is meg kell találni a lehetőséget az élményszerzésre. Az esetleges nehézségeket pedig mindig megoldja részünkről a gyerekek feltétel nélküli szeretete és a szeretettel, okosan nevelő anyukák tisztelete.

2026. április 17-én ellátogattam Marietta foglalkozására. Aznap Marika is részt vett rajta, hangtálazással kezdődött a zenebölcsi. A sorra érkező gyerekek felfigyeltek a különböző hangszerek hangjára, oda-odapillantgattak, de közelebb menni kezdetben nem mertek. Miután az egyik kisfiú közelebb merészkedett Marikához, a többiek bátorsága is megjött, a hangszerek köré gyűltek. A gyerekek nagyon élvezték, hogy néhány hangszert megtapogathattak és megszólaltathattak. Érdeklődéssel figyelték, amikor új hangszer szólalt meg, leginkább a csilingelő hangúak nyerték el tetszésüket.

Marietta rutinosan, magabiztosan tartotta a zenebölcsit. Tisztán és artikuláltan énekelt, és nagy szeretettel fordult a gyerekek felé. A szülők már jól ismerték a felcsendülő dalokat és mondókákat, ők is énekeltek, a mozdulatokban pedig segítették gyermekeiket. Mikor furulyázásra került sor, a gyerekek valóban elcsendesedtek és odafigyeltek Marietta játékára. Nagy volt az öröm a gyerekek között, amikor a varázzsák előkerült (az egyik kisfiú már a könyvtár fele jövet a zsákot emlegette). Nagyon meglepő volt számomra, hogy amilyen örömmel fogadták a játékhangszereket, olyan lelkesedéssel segédkeztek a végén az elpakolásukban is.

Úgy gondolom, hogy remek példát láthattam arra, milyen az, amikor valakit a gyerekek és a zene iránti szeretet és elköteleződés ilyen nemes feladat önkéntes megvalósításához vezet. Ez az önzetlen odaadás követendő példa minden gyerekekkel foglalkozó szakember, pedagógus számára. Ezek a foglalkozások nem kezdődhetek volna meg Marika nélkül, aki könyvtárigazgatóként nyitottan állt a zenebölcsihez, és örömmel biztosítja a helyszínt Mariettának és a résztvevőknek hétről hétre. A szülőket is fontos megemlíteni, hiszen egy foglalkozás nem valósulhatna meg, ha nem hozzák el a gyerekeket. Manapság az élő éneklés és a népdalok egyre inkább háttérbe szorulnak, helyüket a gépzene és a populáris műfajok veszik át. Emiatt is nagyon jó látni, hogy vannak olyan szülők, akiknek fontos, hogy a gyerekük a számukra leginkább optimális dalokat hallják, és ennek érdekében hajlandóak hétről hétre időt szánni a mindennapjaikból. Megnyugtató látni azt is, hogy ezek a szülők mernek énekelni egymás előtt, ebből valószínűsíthető, hogy otthon is rendszeresen énekelnek, mondókáznak a gyermekeiknek. A zenei nevelés mellett fontos az is, hogy a gyerekek a zenebölcsinek köszönhetően már egészen fiatal korukban megtapasztalhatják, milyen egy közösséghez tartozni, és ez megkönnyíti a későbbiekben a bölcsődébe, óvodába való beszoktatás időszakát is.

Felhasznált irodalom:

Forrai Katalin: Ének a bölcsődében
(Zeneműkiadó Budapest, 1986.)

Kissné F. Ibolya: Zenei nevelés a bölcsődékben, napjainkban
(Parlando 2013/2.)

Mélykutiné Dietrich Helga: Zenei nevelés születés előtt és után látvány (ÉNEK – ZENE – NEVELÉS. Közreadja az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Főiskolai Karának Tudományos Bizottsága. Szerkesztette: Döbrössy János. Trezor Kiadó Budapest, 2004)

(ÉNEK-ZENE-NEVELÉS: 9-34. oldal. Budapest: Trezor Kiadó 2004 és Parlando 2026/1.)